

Ο ρόλος της αιγύπτου, στην εθνική και περιφερειακή ασφάλεια της Ελλάδος

Προκλήσεις και προοπτικές

Σιδηρόπουλος Νικόλαος

Μέλος ΑΛΛΗΛΟΝ

Αξιωματικός Ε.Σ., υποψήφιος διδάκτορας του Τμήματος Μεσογειακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αιγαίου και ερευνητής του Κέντρου Ανάλυσης Μεσανατολικής Πολιτικής (ΚΕ.Α.ΜΕ.Π.)

[Nikolaos Sidiropoulos | LinkedIn](#)

Περίληψη

Η Αίγυπτος αποτελεί μια χώρα υψηλής στρατηγικής σημασίας για την ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής και της Ανατολικής Μεσογείου, διαδραματίζοντας έναν εξέχων ρόλο για την περιφερειακή -πολύ εύθραυστη- σταθερότητα. Για την Ελλάδα, αποτελεί μια χώρα σύμμαχο, της οποίας η πολιτική και η δράση της, επηρεάζει ποικιλοτρόπως την εθνική και περιφερειακή της ασφάλεια, σε αρκετούς τομείς που περιλαμβάνει σήμερα ο όρος εθνική ασφάλεια, μιας χώρας.

Εισαγωγή

Η Αίγυπτος, αποτελεί μια χώρα υψηλής στρατηγικής σημασίας για την Ανατολική Μεσόγειο, από την εποχή τουλάχιστον της εκστρατείας του Ναπολέοντα το 1798. Αναμφίβολα, αποτελεί έναν σημαντικό περιφερειακό δρώντα στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής, κατέχοντας μία βαρύνουσα γεωστρατηγική θέση, αφενός λόγω της διώρυγας του Σουέζ και αφετέρου γιατί αποτελεί ίσως την σημαντικότερη χώρα του αραβικού κόσμου. Ο νέος πόλεμος μεταξύ Ισραήλ και Χαμάς, που ξέσπασε στις 7 Οκτωβρίου 2023, έχει προκαλέσει μια γενικότερη όξυνση των ενυπαρχουσών διαφορών στην ευρύτερη περιοχή, ενώ παράλληλα οι πολλαπλές περιφερειακές του επιπτώσεις, δημιούργησαν νέα ζητήματα ασφαλείας για τα υπόλοιπα κράτη της Ανατολικής Μεσογείου -κι όχι μόνο-, επηρεάζοντας άμεσα την εθνική τους ασφάλεια (national security). Στις μέρες μας, η εθνική ασφάλεια ενός κράτους περιλαμβάνει την οικονομική ασφάλεια (economic security), την ενεργειακή ασφάλεια (energy security), την περιβαλλοντική ασφάλεια (environmental security), την θαλάσσια ασφάλεια (maritime security), την εσωτερική ασφάλεια (domestic/internal security) και άλλους τομείς (Πικραμένος & Κουκάκης, 2023).

Για την Ελλάδα, η Αίγυπτος διαδραματίζει σήμερα, σημαντικό ρόλο στην εθνική και περιφερειακή της ασφάλεια, κάτι που αποτυπώνεται στις διμερείς συνεργασίες τους και την κοινή πορεία που ακολουθούν σε αρκετά ζητήματα που λαμβάνουν χώρα στην Ανατολική Μεσόγειο. Συνεπώς, μια ενδεχόμενη οικονομική -πρωτίστως- κατάρρευση της Αιγύπτου, η οποία βρίσκεται αντιμέτωπη με ένα άνευ προηγουμένου σύνολο ταυτόχρονων προκλήσεων, ενέχει τον κίνδυνο να προκαλέσει κοινωνική και πολιτική αναταραχή στην πολυπληθέστερη χώρα της Ανατολικής Μεσογείου,

οδηγώντας σε επικίνδυνους ατραπούς την εύθραυστη ισορροπία στην ευρύτερη περιοχή.

Σχέσεις Ελλάδος - Αιγύπτου

Η Ανατολική Μεσόγειος, αποτελεί ένα ιδιαίτερο γεωπολιτικό σταυροδρόμι που παραμένει στο επίκεντρο του παγκόσμιου ενδιαφέροντος και στο οποίο, τα τελευταία χρόνια οι χώρες περίξ αυτού, έχουν επιδοθεί σε μια σειρά συνεργασιών, διενέξεων και έωλων συμπράξεων. Οι σχέσεις της Ελλάδος με την Αίγυπτο έχουν βαθιές ιστορικές ρίζες, ως αποτέλεσμα της κοινής ιστορικής τους διαδρομής και της συνύπαρξης τους στον ίδιο γεωστρατηγικό χώρο, καθιστώντας τις δυο χώρες, φυσικούς στρατηγικούς εταίρους, σύμφωνα με το Υπουργείο Εξωτερικών της χώρας μας. Οι συνεχόμενες επαφές των δυο χωρών, έχουν αποκτήσει τα τελευταία χρόνια στρατηγικό χαρακτήρα, ο οποίος εκδηλώνεται μέσα από το εύρος των τομέων συνεργασίας και την πυκνότητα των διμερών επαφών τους σε όλα τα επίπεδα.

Παράλληλα, οι φυσικοί πόροι που έχουν ανακαλυφθεί στην Ανατολική Μεσόγειο τον 21ο αιώνα, καθώς και η επιθετική ρητορική της Τουρκίας στα θαλάσσια ύδατα, έχουν οδηγήσει τις δυο χώρες στην εντατικοποίηση των διμερών συνεργασιών τους, με αποκορύφωμα τη συμμετοχή τους στο τριμερές σχήμα συνεργασίας με την Κύπρο καθώς και στην δημιουργία του **East Med Gas Forum**, με έδρα το Κάιρο. Επιπρόσθετα, τα νέα δεδομένα που έχει δημιουργήσει παγκοσμίως η κλιματική αλλαγή τα τελευταία χρόνια, έχουν καταστήσει σαφές, ότι η αποτελεσματική αντιμετώπιση τους, χρειάζεται ενίσχυση της περιφερειακής συνεργασίας και του συντονισμού για κοινή δράση. Σε αυτό το πλαίσιο, εντάσσονται και τα έργα της ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδος-Αιγύπτου (Greece-Africa Power Interconnector και GREGY), τα οποία έχουν στόχο αφενός να ενισχύσουν τις ενεργειακές σχέσεις των δυο χωρών με κατεύθυνση στην «πράσινη ενέργεια» και αφετέρου να αναδείξουν τις συμμετέχουσες χώρες σε σημαντικούς ενεργειακούς κόμβους (Σιδηρόπουλος, 2024). Γίνεται λοιπόν κατανοητό, ότι η δύσκολη θέση που βρίσκεται σήμερα η κυβέρνηση του Αμπντέλ Φατάχ αλ-Σίσι, η οποία αντιμετωπίζει μια πληθώρα εσωτερικών και περιφερειακών προκλήσεων, επηρεάζει άμεσα και την Ελλάδα, όπως θα αναλύσουμε παρακάτω.

Προκλήσεις και Προοπτικές

Με την έναρξη της δεύτερης δεκαετίας του 21ου αιώνα και ειδικότερα μετά το ξέσπασμα των αραβικών εξεγέρσεων, η Αίγυπτος διανύει μια ταραχώδη περίοδο, καθώς η χώρα υποφέρει από έναν συνδυασμό σοβαρών κοινωνικο-πολιτικών προβλημάτων και μιας οικονομικής δυσπραγίας, απόρροια των άστοχων πολιτικών επιλογών της (Lewis & Werr, 2024). Για την Ελλάδα, μια ενδεχόμενη κατάρρευση της εύθραυστης αιγυπτιακής οικονομίας, θα είχε σημαντικές επιπτώσεις τόσο στις εισαγωγές της χώρας, όσο και στις εξαγωγές αυτής. Η δύσκολη κατάσταση στην οποία βρίσκεται η Αίγυπτος τα τελευταία χρόνια αποτυπώνεται και στο διμερές εμπόριο των δυο χωρών. Σύμφωνα με τα πρόσφατα στατιστικά στοιχεία της ΕΛ. ΣΤΑΤ. για το 2023, η αξία των ελληνικών εξαγωγών προς την Αίγυπτο ανήλθε σε 506 εκατομμύρια ευρώ, αυξημένη κατά 33,86% σε σχέση με το 2022 αλλά αρκετά μειωμένη σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια. Παράλληλα, οι ελληνικές εισαγωγές από την Αίγυπτο έφθασαν τα 1,4 δις. ευρώ, μειωμένες σε σχέση με το 2022 κατά 14,2%, με αποτέλεσμα ο όγκος του διμερούς εμπορίου για το έτος 2023 να μειωθεί κατά περίπου 5,3% σε σχέση με το 2022

(Υπουργείο Εξωτερικών, 2024).

Εκτός όμως από την οικονομία, η Αίγυπτος τους τελευταίους μήνες βρίσκεται αντιμέτωπη και με μια ενεργειακή κρίση, η οποία επιδεινώνεται επικίνδυνα για την χώρα, μετά τον πόλεμο στη Λωρίδα της Γάζας (Pepper, Thorp & Stemler, 2024). Όπως υφίστανται για όλες τις χώρες, η **ενεργειακή ασφάλεια** σήμερα, δηλαδή ο σταθερός και επαρκής ενεργειακός εφοδιασμός, αποτελεί απαραίτητη συνθήκη για την εθνική ασφάλεια, επιβίωση και ισχύ. Η εκμετάλλευση του τεράστιου κοιτάσματος Zohr, είχε ως αποτέλεσμα τα τελευταία χρόνια η Αίγυπτος να αποτελεί έναν από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους εξαγωγείς υδροποιημένου φυσικού αερίου (LNG), με την Ευρωπαϊκή Ένωση να αποτελεί τον κύριο αποδέκτη (IGU, 2023)². Ωστόσο, η επιστροφή στις εισαγωγές LNG, θα ανατρέψει τη θέση της πολυπληθέστερης αραβικής χώρας ως εξαγωγέα φυσικού αερίου, δημιουργώντας σημαντικά προβλήματα και στην ενεργειακή ασφάλεια της Ελλάδος και κατ' επέκταση και των λοιπών μελών κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Rashad & El Safty, 2024).

Τέλος, στον τομέα της **θαλάσσιας ασφάλειας**³, η διεκτυσίνδα που έχει δημιουργηθεί τα τελευταία χρόνια στα ύδατα της Ανατολικής Μεσογείου, μεταξύ Ελλάδος-Αιγύπτου από τη μια μεριά και Τουρκίας-Λιβύης από την άλλη, έχει οδηγήσει σε μια όξυνση των διακρατικών τους σχέσεων, επηρεάζοντας άμεσα την σταθερότητα, την ασφάλεια και την ευημερία της περιοχής. Οι πρόσφατες τριβές μεταξύ Αιγύπτου και Λιβύης, σχετικά με την οριοθέτηση των θαλάσσιων συνόρων τους, καθώς και η γενικότερη όξυνση των μεταξύ τους σχέσεων συμπαρασύρουν και την Ελλάδα με την Τουρκία, οι οποίες –παρά το πρόσφατο καλό κλίμα που επικρατεί στις επαφές τους– δεν έχουν καταφέρει να διευθετήσουν τις δικές τους διεκδικήσεις σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο (Middle East Monitor, 2023).

Εκτός όμως από την οριστική διευθέτηση των θαλάσσιων επιδιώξεων του κάθε κράτους ξεχωριστά, φαίνεται πως δεν υπάρχει μία κοινή γραμμή σχετικά με το ζήτημα της μετανάστευσης. Οι πολλαπλές εστίες εντάσεων στο Σαχέλ (Αφρική) και την ευρύτερη Μέση Ανατολή, έχουν τοποθετήσει το ζήτημα της παράνομης μετανάστευσης στην κορυφή των σύγχρονων προκλήσεων, χωρίς ωστόσο να υπάρχει η κοινή σύμπνοια για την κατάλληλη επίλυσή του, επηρεάζοντας άμεσα την εθνική και εσωτερική ασφάλεια των χωρών αποδεκτών αυτών των ανθρώπινων ρευμάτων.

Συμπερασματικά Σχόλια

Από την παραπάνω ανάλυση, γίνεται κατανοητό, ότι σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο στον οποίο υπάρχει έντονη διακρατική διασύνδεση, η εθνική και περιφερειακή ασφάλεια μιας χώρας εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από το άμεσο περιβάλλον της και τις σχέσεις με τα όμορα κράτη. Για την Ελλάδα, η Αίγυπτος αποτελεί έναν σημαντικό σύμμαχο, του οποίου η σταθερότητα, η ανάπτυξη και η ισχυροποίηση του γεωπολιτικού του αποτυπώματος, διαδραματίζει έναν ιδιαίτερο ρόλο στη δική της ασφάλεια και ανθεκτικότητα. Εξάλλου διαχρονικά, η Ελλάδα θεωρούσε την Αίγυπτο ακρογωνιαίο λίθο της ασφάλειας στην Ανατολική Μεσόγειο και ηγετίδα δύναμη στον αραβικό κόσμο. Συναφώς, Ελλάδα και Αίγυπτος είναι αναγκασμένες στο νέο -υπό διαμόρφωση- γεωπολιτικό σκηνικό που δημιουργείται, συνεπεία και των επιπτώσεων των πολέμων σε Ουκρανία και Γάζα, να συνεχίσουν να ισχυροποιούν τις μεταξύ τους σχέσεις, θέτοντας την ασφάλεια τους στο

επίκεντρο των πολιτικών τους επιλογών, στα θαλάσσια ύδατα που τους ενώνουν.

Βιβλιογραφία - Πηγές

Πικραμένος Κώστας και Κουκάκης Γεώργιος, Εθνική Ασφάλεια: Μύθοι και Πραγματικότητα, εκδ. Ινφογνώμων, Αθήνα 2023, σ. 32.

Σιδηρόπουλος Νικόλαος, “Η πολιτική της Αιγύπτου στην Ανατολική Μεσόγειο τη δεκαετία 2013-2023”, Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων, Αθήνα 2024. (Διαθέσιμο: <https://bit.ly/4aNlk3F>).

Υπουργείο Εξωτερικών, “Στατιστικά διμερούς εμπορίου Ελλάδας-Αιγύπτου για το 12μηνο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2023”, 27 Μαΐου 2024. (Διαθέσιμο: <https://agora.mfa.gr/infofiles-menu/infofile/87870>).

IGU: International Gas Union, “2023 World LNG Report”, σ. 32-33. (Διαθέσιμο: <https://www.igu.org/resources/lng2023-world-lng-report/>).

Lewis Aidan and Werr Patrick, “Explainer: How big are Egypt’s economic challenges?”, Reuters, 6 March 2024. (Διαθέσιμο: <https://www.reuters.com/world/africa/how-big-are-egypts-economic-challenges-2024-03-06/>).

Middle East Monitor (MEMO), “Libya expands its maritime borders”, 27 October 2023.

(Διαθέσιμο: <https://www.middleeastmonitor.com/20231027-libya-expands-its-maritime-borders/>).

Pepper Tom, Thorp Eric and Stemler Daniel, “Egypt’s Reemergence as an LNG Importer”, Energy Intelligence, 16 April 2024. (Διαθέσιμο: <https://www.energyintel.com/0000018e-e25e-d9cc-abce-ff7ef7150000>).

Rashad Marwa and El Safty Sarah, “Egypt to ramp up LNG imports as output drops and summer nears”, Reuters, 22 April 2024. (Διαθέσιμο: <https://www.reuters.com/business/energy/egypt-ramp-up-lng-imports-output-drops-summer-nears-2024-04-22/>).

¹ Στο East Med Gas Forum συμμετέχουν: η Ελλάδα, η Αίγυπτος, η Κύπρος, το Ισραήλ, η Παλαιστινιακή Αρχή, η Ιταλία και η Ιορδανία.

² Η Ελλάδα μαζί με την Ολλανδία, είναι ο 4ος κατά ποσότητα, αποδέκτης του αιγυπτιακού υγροποιημένου φυσικού αερίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αμέσως μετά την Ισπανία, τη Γαλλία και την Ιταλία.

³ Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ένωση, η θαλάσσια ασφάλεια καλύπτει διάφορες πτυχές του θαλάσσιου τομέα, όπως: ασφάλεια και άμυνα, κρίσιμες υποδομές, προστασία του περιβάλλοντος, αλιεία, εμπόριο και ναυτιλία, ενέργεια, μεταφορές και τουρισμός. Σχετικά βλέπε: <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/maritime-security/>.

